

LET. IX.

1916

ŠT. 7 IN 8.

MLADOS

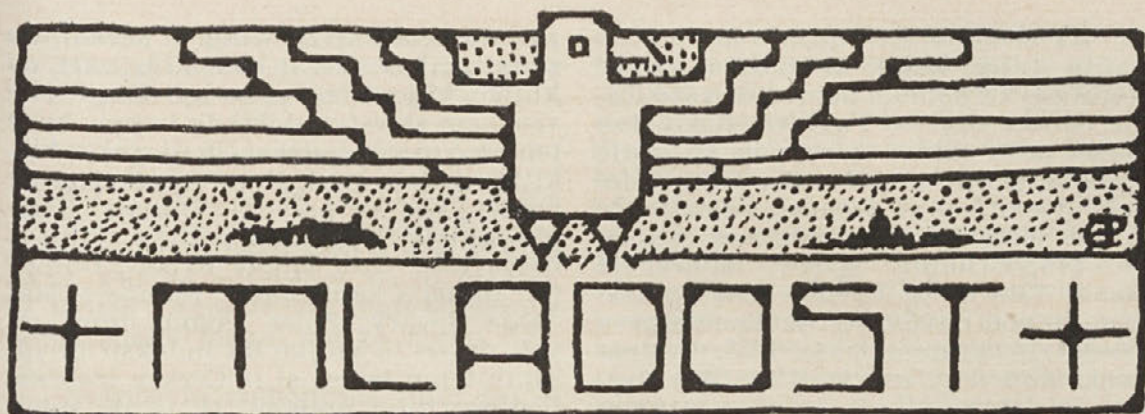

GLASILO
SLOVENSКИH ORLOV

CENA K 3~ ∞ ∞ UREDNIK A. KOMLANEC

NATISNILA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

GLASILO SLOVENSКИH ORLOV.

ŠTEV. 7 in 8.

JULIJ, AVGUST 1916.

LETNIK IX.

SLABE IN PREPOVEDANE KNJIGE.

I. MOHOROV.

Tudi vojska ima svoje dobre strani. Bog, Ti meni odpusti, nisem tolik prijatelj izredno stroge vojne cenzure, in vendar sem je v enem oziru vesel, odkar je začela zaplenjati razno kolportážno blago v obsegu »Rinaldo Rinaldinijev« in podobnega, kakor berem v uradnih listih dan za dnem. Velik je tozadevni Avgijev hlev: ententa in centralne velevlasti bi složno morda počistile ta gnus, ki je narastel v dobrih sto letih v vseh slovstvih in ki se je kopičil iz dne v dan v škodo zdravemu okusu, v pohujšanje preprostega boročega občinstva in nemajhno materialno škodo vicanih dušic, ki so si kupile po prvi snopič in tvegale spanje, zdravlje in živce skozi petdeset, sto naslednjih. Vsaj z glavnimi teh skrupal je zdaj obračunal zdravi patriotizem.

Hotel sem reči, da smo doživeli čas, ko smo se naučili ubogati postavo, državni zakonik, izredno strog nomokanon, ko nam država brani pisati in čitati, kar bi se nam zljubilo, zabranjuje nam to iz razlogov, ki hočejo dobrobit državnega ustroja, poslužuje se preko navadnih razmer najstrožjih odlokov in kazni, da vzdrži pokorščino. Država je oblast in ima to oblast in vsi pametni jo pripoznajo kot oblast in vedo, da ne gre šaliti se, kjer govori oblast, niti zdaj niti v mirnih časih.

Lepo je videti, kako zna državljan biti pokoren, zares lepo človeku, ki ni pozabil lepih dni pred vojsko, ko se je pri vsaki dogmi, slednjem vprašanju

glede etike, morale, vere in filozofije zabarikadiral vsak drugi izobraženec in neizobraženec za takozvanim »svojim svetovnim nazorom«. Ta cvetka modernega napuha, ta publica nedozorelih poetov: o kako bridko ironično jo je zadel Bog. Cerkveni oblasti se nočes pokoriti, poslal ti bom šibo, da te bo bila, in gospoda, da mu boš služil. Egipčanskih nadlog je bilo bogvedi nemalo in Faraon je bil mož in se je držal. Toda končno je vendarle kapituliral. Mi smo boljši, močnejši. Še vedno smo trdovratni in nas je sram katoličanov skloniti vrat pred oblastjo Cerkve in reči: pokorim se!

Pokorim se cerkvenim odredbam in zapovedim glede čitanja slabih, pohujšljivih in brezbožnih knjig. Državna prepoved slove paragraf, te se bojimo, božja, cerkvena zapoved slove *I n d e x r o m a n u s*, seznamek prepovedanih knjig. Jaz bi zdaj predvsem vprašal, čemu se druge oblasti ne bojim, dasi kot dober državljan prvo poslušam? Ali ni dosledno, da poslušam obe, ker obe pripoznam? Ali pa morda leži v tem junaštvo, značaj, da se prvi uklo nim, ker mi grozi s časno kaznijo, in se za drugo ne menim, ker mi obeta večno? Konsekvenca bi bila tu le tedaj, da druge oblasti ne pripoznam. Če pa še verujem, hodim k maši, k spovedi, sem ji menda vendarle še dolžan pokorščino in posebno v zadevi knjig, ki so, kakor baš državna cenzura teh časov dokazuje, potrebne nadzorstva.

Na svetu se je napisalo neskončno slabih knjig, knjig, ki morejo postati pogubne vernemu, dobremu katoličanu. Cerkev se je od Pavlovih časov doli borila proti takim spisom in knjigam, zažigala jih je, zasledovala, prepovedovala (Leon Veliki, Damask, Gelazij). Že l. 1491. je nastal prvi seznamek cerkveno prepovedanih spisov, lateranski koncil 1515 se je bavil s tem vprašanjem in pod Pavlom IV. je nastala prva izdaja rimskega indeksa 1559. Tridentinski koncil je uveljavil stališče Cerkve do slabih knjig in posebno v te namene nadziranja knjig ustanovljena oblast, kongregacija snuje do današnjih dni in lepo število 40. izdaj »Indexa« priča o važnosti, ki jo pripisuje Cerkev vplivu knjige. Leon XIII. je izdal dvoje zadnjih izdaj indeksa v l. 1881. in 1900. in v dekretu »Officiorum munerum« določil smer prepovedi in naslove prepovedanih knjig. Ta indeks, ali seznamek od sv. Cerkve prepovedanih knjig je zakonik, ki veže pod strogimi kaznimi vsakega katoličana. Deli se v dvoje delov: splošna določila, katere vrste knjige so cerkveno prepovedane, in imenski seznamek gotovih še imenom prepovedanih knjig. Država postopa pri prestopkih zakonika kratkomalo tako, da vedno kaznuje in te ne vpraša, da li si vedel za prepoved ali ne. Kakšne dolžnosti te večje cerkvi naproti, povem v naslednjem:

Kakšne knjige prepoveduje Indeks na splošno? Prepoveduje vse brezbožne knjige brez izjeme! Prepoveduje vse nenravne, pohujšljive in zapeljive knjige! Prepoveduje vse sv. Cerkvi sovražno pisane knjige. Take vrste knjiga more biti celo svetopisemski tekst, ki je opremljen z opazkami drugovernika ali pa je brez opazk, ki jih je odobrila katoliška oblast. Slovenci imamo nekaj teh knjig. Zapomni si *Dalmatino v o biblijo* in *Sv. Pismo*, ki ga izdaja biblična družba v teh časih. Ti beri *Wolfovo*, *Krek-Lampetovo Sv. Pismo*, drugega nimaš v slovenskem jeziku!

Večje zlo, in zato važnejšega in večjega pomena, ker so med Slovenci, so za naše ljudstvo knjige, ki so pohujšljive in nenravne. Taka znamenita leposlovna dela, ki pa so nenravna in pohujšljiva, Cerkev tudi imenom navaja v indeksu. To so knjige na indeksu pred vsem. Pa to niso vse! Večje, neskončno večje je število knjig, ki so v splošnih določenih indeksa pre-

povedane. To ti že vnaprej povem, da se mi ne boš skušal končno izlizati, da knjige, ki jo bereš, ni na indeksu. V slovenskem slovstvu dobiš že knjige, ki so imenoma v indeksu in še več takih, ki bi spadale vanj. Prve ti naštejem na pamet. Vse so prevodi: Dumas: Trije mušketirji, Dvajset let pozneje, Vitez iz rdeče hiše, Grof Monte Kristo; Dumas (F.) Dama s kamelijami; Flaubert: Madame Bovary; Zola: Polom, Rim. Če veš, da so te knjige na indeksu in jih kljub temu bereš, si iz Cerkve izobčen. Pod smrtnim grehom ti je pa sploh prepovedano čitati nenravne knjige. Tudi nekaj nenravnih ti moram zaupati: Maupassant: Lepi striček; Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom; Govekar: O te ženske; Mirbeau O.: Greh; Tavčar: 4000, Izgubljeni Bog; Tolstoj: Ana Karenina; Kraigher: Kontrolor Škrobar, Školjka; itd.

Pri čitanju dvomljivih knjig se drži pravila: kakor hitro bi prečital do mesta, ki je očitvidno pohujšljivo, knjigo odloži. — Bolje ti je biti enookemu, nego da se pogubiš.

Kakor pa more papež prepovedovati čitanje knjig, ki niso dobre, tako more prepovedati tudi vsak škof za svojo škofijo posebej gotove knjige in liste pod istimi kaznimi.

Še eno vprašanje: Ali moremo dobiti dovoljenje od cerkvene oblasti, da smemo čitati cerkveno prepovedane knjige? Moremo! Obrni se na svoje dušne pastirje, ki ti bodo povedali, kako, kdaj, kje, ki ti bodo tudi edino prav svetovali in ti to dovoljenje tudi izposlovali, če je potrebno, n. pr. če si knjižničar in ti je potreben vpogled v vsebino doposlanih knjig, so li za knjižnico, ali niso, če si učitelj in ti je treba nadzorstva nad berilom svojih učencev!

Naj bi našle te besede v teh resnih dneh vsaj malo odmevali v srcih vseh slovenskih katoličanov in še zlasti nekaterih eventualnih polslepkih knjižničarjev, ki morda nevede, nenamenoma dajajo slabe knjige mladini v roke. Če je pedantnost — to v našem slučaju ni pedantnost — kje na mestu, naj bo, naj bo pri izbiranju čtiva za našo mladino. In če je knjižničar predober in da knjigo, o kateri je slišal fantek in čulo dekletce, da je »strašno« lepa, očka, oj mamica, kje sta? Naočnike na nos, berita! In če prideta do mesta, ki ni za malčke, niti za odrastle, knjigo v knjiž-

nico nazaj in pravo gorenjsko robatost na dan: »Mladine ne damo, da bi nam jo kvarili. Zato je nismo pošiljali v šolo!«

Dostavek uredništva.

Ne bi rad, da bi bil članek o indeksu reklama za slabe knjige. Pri Orlih in njih pristaših med dijaki gotovo ne bo. Pač pa je mogoče, da mladeniči, ki Orlom nasprotujejo, nalašč naroče prepovedano blago, kot bi hoteli izzi-vati.

Nezrele in polpoučene ljudi žal le preveč vleče, kar je prepovedano. Ne mislijo prav zares, da bi bila kaka prepoved res zares in njim v korist. Strašno jih ima: bogve, kaj je pravzaprav, da je prepovedano. Najbrž kaj zelo pomembnega. — Pisatelju Mäterlinku je njegov založnik na Nemškem naravnost čestital, da je prišel na indeks: češ, sedaj bo njegova knjiga sijajno razprodana. Seveda, kaj je lahkomišelne-mu občinstvu za resnico in za dušo.

Pri katoliških kulturnih organizacijah, v katerih še živi ustanovni duh, ni še nevarnosti. Vsaka organizacija, če ima res kakšen namen pred očmi, ima neke vrste indeks, kakor je to poudaril svoj čas dr. Krek (v kulturni debati dunajskega državnega zbora proti Masaryku dne 4. decembra 1907). Tako dene vsaka organizacija na indeks vse tiste ljudi in vse tiste reči, ki bi jo hotele razdreti ali ovirati.

Tako vsak orlovski odsek pozna svoje nasprotnike in škodljivce, ki so, bodisi načelno, bodisi moralno propadli ljudje. Pod nobenim pogojem se ne objema z njimi. Brani mu njegov ponos pa tudi skrb za ugled odseka. Sram ga je, da bi ga videli ljudje v družbi s propalico. Opraviči ga edino razlog, če gre zato k njemu, da bi ga dvignil. Sicer nobena reč, ker le enako se ujema z enakim. Roka, ki jo je kdo vtak-

nil v gnojnico, je postala deležna gnojnice in ž njo vred smrdi.

Ravnotako pa je s cerkveno organizacijo katoliško Cerkvijo. Kdor je njen ponosen in zaveden član, kakor bi bili radi Orli, ki rastejo iz njenega naročja, ve, kaj mu je storiti bodisi z ozirom na osebe, ki žalijo njegovo Cerkvev, bodisi z ozirom na knjige in liste, ki razdirajo ali katoliško moralo ali katoliški nauk ali oboje skupaj. Do knjig in listov je še bolj strog kot do oseb, ker osebe se še lahko poboljšajo, krivo pisani listi in knjige pa ne več. Zato je zaveden in izobražen katoličan hvaležen, če ga kdo opozori na razno kugo, kakor to stori indeks. Dandanes indeks, ki bi sproti naštel vse kužne papirne sline, ni več mogoč. Zato si mora znati pomagati vsak sam in vedeti, kaj mu je škodljivo in smrtno nevarno. Zato potrebuje vsak zanesljive izobrazbe v katoliških načelih in katoliški morali, da vsaj sebe pozna.

Nekaterim je morebiti dano, da zamorejo tekom svojega izobraževanja spoznati vse strupene živali in rastline. Teh naloga je, da opozarjajo in odvrtačajo nevarnost; naša pa, da vprašujemo in poslušamo. Saj tudi pri drugih rečeh tako delamo, ker se obračamo v slučaju lastne nevednosti na tiste, ki stvar razumejo. Pri nevarnih rečeh gre previdni tako daleč, da tisti, ki ne poznajo gob, sploh nobenih ne trga, boječ se, da ne bi nabral strupenih, in noben kuhar jih ne devlje v lonec na slepo. Šele potem, ko se skrbno prepriča, da so prave.

Tako moramo delati tudi katoličani. Vedeti moramo, kdo je z nami in kdo ni, preden ga izberemo za tovariša. Tako moramo poznati tudi knjigo, ali je užitna ali strupena, preden použijemo njeno vsebino. Sebe moriti noče nobeden. Najmanj pameten katoličan. Tudi pljuvati noče v lastno skledo.

FRANČIŠEK.

Pri deželnem sodišču za civilne zadeve se je zgodilo včeraj to-le: Znani veletržec F.... iz Elizabetne ceste je prišel, da izjavi, da hoče svojega 24-letnega Franca razdediniti. Ko je mladi mož to slišal, je vpričo sodnika in advokata slekel svojo suktnjo in srajco in izjavil, da noče sploh ničesar nositi

IVAN PODLESNIK.

na sebi, kar je bil dobil od svojega očeta in kar si ni sam pridobil. Mladi F. bi ostal kmalu brez obleke pred sodiščem, ako se ne bi zanj zavzel slučajno neki iz okolice navzoči duhovnik in mu ne bi prepustil svojega talarja. S tem se je mladi F. odstranil. K temu dogodku pripomnimo, da je mladi F. dajal

že dalj čas s svojim obnašanjem v mestu dovolj povoda, da se je o njem govorilo. Pred vojsko ga je bilo v mestu povsod dovolj videti, in sicer vedno v veseli družbi; obiskoval je gledališča in javne prostore in njegova svilena obleka je bila prav tako znana, kot njegove dragocene kravate. Potem je moral na vojsko, prišel je v ujetništvo; čez eno leto se je vrnil bolan in od tedaj je bilo njegovo obnašanje dokaj čudno. Pri gradbi neke kapele v Ikmikovi ulici je pomagal prekladati opeko; postajal je po uličnih vogalih in razkladal pred njim zbranim ljudem, da je ubošтво največje dobro; mimo vozečega fijakarskega konja je nagovoril in ga imenoval »brat konj...« skratka: svojemu očetu, ki zavzema v mestu odlično družabno in trgovsko mesto, je delal s svojim obnašanjem mnogo preglavic, zlasti, ker se je za njegovim sinom podila vedno množica cestnih paglavcev, on pa navzlic temu ni hotel opustiti svojih kapric. Zato se je globoko užaljeni oče odločil, da se loči od sina in ga, kakor že omenjeno, razdedini. To pa ni napravilo na sina nobenega vtisa. Da, našlo se je nekaj čudnih ljudi, ki so se bili postavili na njegovo stran (!) — v današnjih časih, ko se vsi etični pojmi mešajo, nič čudnega. Kakor čujemo, je mladi F. svoje čudno življenje izpremenil kmalu s tem, da se je udinjal za hlapca pri nekem malem posestniku v okolici. Upamo, da se bo ta čudna zadeva kmalu končala.

Tako nekako bi se glasilo časniško poročilo, ako bi sv. Frančišek Asiški hodil in živel med nami. Toda za njegovega časa še ni bilo časnikov, navzlic temu pa ni bilo pred 700 leti v njegovem mestu nič manjšega razburjenja...

Tako pričjenja neki e. d. v graški »Tagesposti« zanimiv podlistek »Idealist... življenje Frančiška Asiškega«.

* * *

700 let! Času primerno je sv. Cerkve praznovala ta mesec obletnico porojenja redu, ki naj bi vzgajal Kristusove viteze.

Če odprem našo »Zlato knjigo«, naletim mnogokrat na viteštvo, katero terja od nas program naše organizacije.

V čem je obstajalo viteštvo svetega Frančiška?

Bilo je dejanje velikega duševnega prerojenja; prerojenja po milosti po-

tom temelje preobračujoče volje. Frančišek se je bil oprostil vsega zemeljskega; ljudje mu niso mogli ničesar več dati, ničesar vzeti. Hotel je postati podoben Kristusu, pa ne to po besedi, temveč po — zgledu; in bil je morda kot noben izmed svetnikov tak: če mu je manjkala Kristusova moč, mu ni manjkala njegova milina. Kot se množina začjenja vedno pri enem, tako tudi tu: dobil je pristaša, reveži so mu sledili; ni bil duhovnik, toda kmalu je postal moč v Cerkvi. Šel je v Rim, da bi se njegova družba tam pripoznala kot bratovščina ali red: pred očmi je imel Kristusovo viteštvo.

In zopet: v čem je obstajalo to viteštvo?

— Gladil je nasproti mu došlo jagnje po beli volni, izognil se je črvu na cesti, zavidal je cestno lastavico, ko je rezala zrak; želel je, da bi izdal cesar zakon, da ne sme nihče umoriti slavca; drevesa so mu bili bratje in cela narava mu je bila sestra. Z milim je hodil po mili mu domovinski zemlji in ubogi so mu sledili, ker odkar je umrl Kristus, je bila revščina vdova. Nihče se ni zmešnil zanjo, dokler ni prišel Frančišek... On je govoril s slavci in lastavicami; nagovarjal jih je z godbo, ki je obstajala iz besedi, in njegove besede so ostale skozi stoletja muzika... Kaj je potreboval Frančišek od ljudi? On se je bil bistveno spremenil, samo veselost si je bil ohranil. On in njegovi so bili Gospodovi godci. Našel si je kočo za spati in kosček kruha. V svoji vseljubnosti je postal tako močan, da je mogel objemati ljudi s strašnimi, gnusnimi boleznimi in ranami. Kaj bi bila ljubezen, ki išče predmetov? Kaj ljubezen, ki bi bila izbirčna? Velika njegova moč je bila v tem, da je ljubil — kar je odbijalo. —

— Frančišek ni bil izmed majhnih, ki potrebujejo moč, da se morejo čutiti. On je dihal čut neizmerne sreče, ker se je bil naučil biti ubog in brez poželenja. Namenoma je stradal, namenoma je postal ubog; pustil se je zavreči od svoje rodbine, na cesto je bil vržen od lastnega očeta, samo da je mogel sam poskusiti, kako je onim, ki so revni in ponižani...

Bil je daleč od zemlje in vendar zemljo blagoslavljaljoč; v svojih nebesih je živel — eden izmed malo srečnih in vendar — veliki srečonositelj človeštva. —

— Čimdalje močnejše stopa današnje dni njegova osebnost v ospredje: gospa zemlja potrebuje ljubezni...

— Tudi on se je boril za ideale, toda brez orožja — vojak misli in obenem odrešitelj.

Kdor hoče ljudi poboljšati, mora pričeti na sebi — to je bilo njegovo veliko dejanje.

Kako neskončno velika je njegova osebnost samo v sedanjem času, ko mori človek človeka! Sovolkovi: — ali ne bo treba, da pride zopet Frančišek med nas, da bo s svojim zgledom učil besedo o bratu človeku? ... (e. d.)

* * *

In njegovo trpljenje?

Rane Kristusove je nosil...

Bratje: — rane Kristusove je nosil!

* * *

700 let! Poglejte v časopise in videli boste, da vam pridigujejo: skromnost, zatajevanje, pripustek itd.

Gre se za veliko — človek mori človeka v strašnih bojih. Zemlja pije kri, in človek umira poleg konja. Zem-

lja je sestra človeku in skala na nji mu je koča, ker se skriva za njo, se biva ob nji, umira na nji...

Bratje, ki to veste, ker ste tam... ker trpite in umirate tam.

Prišel pa bo dan, ko bomo — boste — bodo — prišli nazaj.

Takrat bo velik čas — morda večji kot je sedanji. Revščina bo še vedno vdova, rane bodo še nezaceljene, bolezniki bodo klicale po ljubezni in človek bo moral preroditi sebe, da bo mogel ljubiti — človeka.

Ali bo prišel Frančišek med nas? Bodimo mi Frančiški!

Viteštvo nam predpisuje naša »Zlata knjiga«. Odprimo še knjigo življenja Frančiška Asiškega, združimo njegovo viteštvo: — revščino, zatajevanje, ljubezen, veselje, skromnost in preprostost z našim, in postali bomo vredni velikega časa, ki ima priti.

Bratje, in med nami bo Frančišek — sveti Frančišek — on, ki je bil preroden iz človeka v svetnika v velikem spoznanju, da kdor hoče ljudi poboljšati, mora pričeti na sebi.

NA ČEM SE SPOZNA MOŽ?

ANTON KOMLANEC.

Častnik je imel strežnika. Strežnik je bil mlad fant. Dobil ga je častnik na patrolji, ko je tihoma prijezdil do kraja, kjer je stala sovražna predstraža, sestoječa le iz dveh mož. Ta dva sta ravno namerila bajoneta, da zabolata v prsi in vrat mladeniča, ki je bil k drevesu privezan. Došli opazovalni častnik prekrži račun. Pod spretnim strelom se zgrudita ona dva in zvezani mladi ujetnik je v rokah došlega. Častnik ga vzame seboj in porabi fanta za svojega strežaja.

Častnik je trdega srca in trdo ravna s strežnikom. Od jutra do večera mora biti pripravljen fant na najmanjši gospodarjev mig, pa je še kaznovan skoro vsak dan z udarci in vezmi. — Pripeti se pa, da častnik vsled vojne sreče visoko avanzira. Postane celo upravitelj podjarmljene dežele in po sklenjenem miru neodvisen kralj. Tistega jetnika pa ima še vedno pri sebi za strežnika, ki mu trepetaje streže, boječ se udarcev. Prizadeva si storiti več kot gospodar želi in s kakšno navdušenostjo gre na delo, če se mu gošpod le enkrat milostno nasmehne.

Pa glej čudo! Kraljevo srce se spreobrne. Pokliče k sebi dosedanjega sužnja in pravi: »Dosedaj si se zvijal ob mojih nogah in natanko storil vse, naj sem hotel pravo ali slabo, kakor sem mignil, ker je sicer zapela kazen. Glej, zanaprej postaneš meni enak, v tem namreč, da ti nočem zapovedovati nasilno, ampak sklenem s tabo pogodbo, kakor s svobodnim možem. Postavim te čez vse svoje imetje. Moji vozovi so tvoji, moji strežaji bodo čakali na tvoja povelja in moja armada je pod tvojim poveljstvom. Jaz od svoje strani nočem tebi nikdar ukazovati nedostojnih reči ali napačnih, ampak samo, kar je zate in za vse dobro in prav. Ti pa izvrši prostovoljno moje napotke, ki si jih dozda prisiljeno. Siliti te tako ne bom mogel več, ker je moč v tvojih rokah.«

Mladenič je seveda zadovoljen. Saj je z enim hipom postal iz tepenega sužnja gospodar v državi in more ponosno zapovedovati. Zdaj je on oblastnik.

Vendar pogodbe napram kralju ni držal. Kralj mu daje modre in blage napotke. Toda mladenič pravi: »Kaj

mi more sedaj kralj? Blagajno in strežaje ter vso vojsko imam jaz v roki. Čemu bi še poslušal kralja?« Ne zmeni se za dušno bolečino kraljevo, v kateri zdihuje: »Čemu sem mu dal svobodo in oblast? Prej me je poslušal, tudi če sem hotel nedostojno in napačno od njega, ker sem ga imel za sužnja. Zdaj noče, čeprav hočem le, kar je dobro in prav, ker ravnam ž njim kot sebi enakim. In vendar moja vrednost je ostala ista. Tudi njegova vrednost je ostala ista. Zakaj me torej manj ceni ne glede na mojo prostovoljno mu izkazano veliko dobroto? In sebi lasti večjo vrednost kot prej?

V sužnosti ni gledal, kaj je moška čast, ampak kako se obvaruje udarcev. Tudi zdaj ne gleda, v čem je moška čast, ampak kako doseže večjo ugodnost. Prej je bil sebičen suženj, zdaj je sebičen tiran. Prej je bil lizun, zdaj nehvaležnež. Prej se je obnašal kakor pes, ker ni vpraševal, v čem je človeško dostojanstvo, ki ga ne sme izdati niti pred šibo niti pred kraljevo ponudbo. Zdaj je podoben mehu, ki mu je dano priti do sape. Ne spozna, da je ista vrednost ista, naj jo kdo vrže v kot za zaničevane ali pa ponese na knežje blazine.

Zakaj ne spozna? V sužnosti ni ljubil resnice, ampak sebe. Tudi svoboden in povišan ne ljubi resnice, ampak sebe. V robstvu ga ni vodil ozir na Boga, ampak nase. Zato ni rojen za gospodarja, ampak za sužnja.

* * *

Kakšni hočejo biti Orli? Kakšnega npravnega mišljenja? Ali hočejo gojiti

lastnosti, ki jih upravičujejo za gospodarje, ali hočejo imeti lastnosti, ki jih imajo sužnji. Propadel suženj se ne boji Boga, ampak palice, in v prostosti ne časti Boga, ampak sebe. — Ali hočemo, kar je dobro in prav, tudi če je ustreči napačnemu vablivejši? Ali nam bo resnica in poštenost ravnotako sveta pri beraču kot pri cesarju? Ali bomo ubogali istotako orlovske načelnike in predsednike, ki jih sami izvolimo, kakor ubogamo zdaj vojaške šarže? Ali bomo prenesli morebitne ukore naših načelnikov kakor zdaj stroge vojaške kazni? In vztrajali in delali v prostovoljnih krščanskih organizacijah kakor zdaj prisiljeni v vojaških? — Ali bomo poslušali in izpolnili načela katekizma in Zlate knjige, kadar nam bodo govorila svobodnim, kakor izpolnjujemo manj vredna določila in ukaze, ko nam govore nesvobodnim.

Prihajajo časi, ko se bo pokazalo, ali smo rojeni Slovenci za sužnje ali za gospodarje. Suženj se spozna na tem, da ni sposoben delati, kar je prav, razen prisiljen. Svoboden mož, to je poštenjak, pa na tem, da dela, kar je prav, četudi bi mogel nasprotno.

Orli hočejo hoditi po poti svobodnih mož. Hočejo ljubiti resnico, ne sebe. Večno veljavna načela, ki vodijo k božjim vzorom nje in ljudstvo. Zavreči hočejo v prilog zatiranega ljudstva lastno osebo, nikdar pa nočejo popustiti tega, kar je pred Bogom dobro in prav. Nobena sila jim ne vzame te svobode.

Svoboda in moštvo je v volji, ne v trepetu pred nasiljem, je v poštenosti, ne v šarži! — Na zdar!

TEHNIČNA POVELJA PRI VOJAŠKI PREDPRIPRAVI SLOVENSKE MLADINE.

A. J.

V boljše razumevanje se tehnični članek v zadnji Mladosti ponovi s praviimi vojaškimi povelji vred!

I. Vežbanje (Exerzieren).

a) Izučba moža posamezno in v redu (vrsti). (Ausbildung des Mannes einzeln und im Gliede.) Stoja moža (Stellung des Mannes): Pozor (Habacht)! Odmor (Ruht)!

Nastop v red (Antreten im Gliede), razdalja (Abstand), ravnanje (Richtung), razhod (Abtreten), razmaknjenje (Öffnen), sklenjenje (Schließen).

Desno [levo] v bok (Rechts- [links]-um)! Desno [levo] čelom (Rechts [links]-front)!

Desno [levo] vprek (Halb rechts [links])!

Čelom zad [spred] Kehrt euch)! V poklek (Kniel)! Dol (Nieder)! Gor (Auf)!

Korak v maršu [hodu] (Marsch im Schritt)! [115 korakov na minuto] in v teku (im Laufschrift) [160 korakov na minuto]. Korakanje v redu in zastopu (Front- und Seitenmarsch des Gliedes). Posebno je gojiti korakanje v redu (Frontmarsch) z določanjem oddaljenih predmetov (Direktionsobjekte), po katerih uravnavamo smer (Direktion). Smer menjaje na desnem, levem krilu in v sredi reda (Direktion rechts — links — Mitte). Vadi naj se to korakanje po slabem naravnem terenu in na večjo oddaljo.

Stoj (Halt)!

V poklek (Kniel)! Dol (Nieder)! Čelom zad [spred] (Kehrt euch)! med korakanjem (während des Marsches).

Razmaknjenje in sklenjenje (Öffnen und Schließen) med korakanjem.

Desno [levo] v bok [čelom] (Rechts [links] um [front])! med korakanjem.

V red levo [desno] čelom — stoj (Links [rechts] herstellen)!

Desno [levo] vprek (Ziehung halb-rechts [links])!

Premo — čelom (Gradaus)! med korakanjem.

Iz zastopa: Čelom v red — desno [levo] v prek! (Aufmarschieren halb-rechts [links])! na mestu in med korakanjem.

Tvorjenje in premikanje rojne črte z mesta in med korakanjem. (Bildung und Vorrückung der Schwarmlinie von der Stelle und während des Marsches.) Razdalja med posameznimi strelci (Plänklerabstand) tu najmanj dva koraka. Kadar rojna črta obstane, naj se dobro izrabijo vsa kritja, ki so na razpolago: predprsje — nasip (Brustwehr), jez — zagraja (Damm), zid (Mauer), jarek (Graben), naravna vzbočenja in kotline tal itd. Plazenje rojne vrste naprej (Vorwärtskriechen). Rojna črta naj se tvori tudi v teku (im Laufschrift). Premikanje iste naj se vrši vedno v živahnem tempu.

b) Izučba voda (Ausbildung des Zuges). Tvorba voda (Aufstellung des Zuges). Razdalja med redoma (Gliederdistanz) 120 cm.

Razdelitev voda v roje (Einteilung des Zuges in Schwärme). Nastop (Antreten)! V dvored (In den Zug)! Razhod (Abtreten)!

Nastop v dvored (Vergatterung) v vseh mogočih smereh.

V en red drugi — spred (Öffnen in ein Glied)! na mestu in med korakanjem.

Dol (Nieder)! V poklek (Kniel)! Gor (Auf)! Čelom spred [zad] (Kehrt euch)! na mestu in med korakanjem.

Dvostop desno [levo] v bok! (Reihen rechts [links] um)! Četverostop desno [levo] v bok! (Doppelreihen rechts [links] um)! Dvored levo [desno] čelom! (Links [rechts] front)!

Iz četverostopa: V dvostop levo zad! (Reihen fällt — ab)! Iz dvostopa: V četverostop levi — spred! (Doppelreihen marschier auf)! Vse navedene vaje na mestu in med korakanjem.

Iz dvostopa (Entwickelte Linie) v zastop levi zad! (Einzeln abfallen!) samo med korakanjem.

Korakanje voda v čelni — bočnih — in prečnih smereh kakor pri redu.

Iz dvo- in četverostopa: Čelom v dvored desno [levo] v prek! (Aufmarschieren halb rechts [links])! aus Reihen, und Doppelreihen. Z mesta in med korakanjem. (Von der Stelle und während der Bewegung.)

Tvorjenje rojne črte iz vseh formacij in v vseh smereh z mesta in med korakanjem.

Premikanje rojne črte na večje daljine tudi preko težavnega terena, pri čemer naj se obdrži določena smer, ki naj se menjuje z obeh kril na sredino in obratno.

Priporočja se tudi, da se udeležence privadi izvajati omenjene vaje ne le na označena povelja, ampak tudi na gotova v to svrha določena znamenja. (Exerzierreglement für die Fußtruppen, Punkt 3.)

II. Vaje v maršu in vojni službi.

(Marsch- und Felddienstübungen.)

Enostavne vaje v korakanju v svrhu izpopolnjevanja naj se vadijo brez in z obremenitvijo. Obremenitev (die Belastung) naj bo primerna fizičnim močem posameznega udeleženca. (Dolgot koraka znaša pri korakanju okroglo 95 cm, pri tekanju 90 cm.) Pri daljših pohodih se računa vštevši odmora 100 korakov v minuti, 1000 korakov v 10 tih minutah.) Pohodi naj bodo združeni s poizvedovalnimi vajami (Aufklärungsübungen) in z zavarovalno službo (Marschsicherungsdienst): opazovanje (Beobachtung), razjasnjenje (Aufklären), vračanje s poročilom (Erstatten von Meldungen), oddajanje po-

ročil (Weitersagen von Meldungen) in kratka povelja (kurze Befehle). Večkrat naj se tvori rojna črta in vadi v isti premikanje v daljše razdalje. Zavarovalne službe med odmori (počitki) kakor: taborska straža (Feldwache), glavna straža (Hauptposten).

Vaje v orientiranju (v razvedbi) podnevi po solncu (Sonnenstand), ponoči po zvezdi tečajnici (Polarstern), uporaba kompasa, ure, zaznamovanje poti, dreves, na kar se oziramo pri vračanju.

Vaje v gledanju in poslušanju. (Seh- und Horchübungen.)

Določanje oddaljenosti do 800 ko-

rakov (Distanzschätzen) upoštevajoč razne svetlobne in vremenske vplive.

Vse te vaje se vadijo ob zadostni udeležbi lahko tako, da se udeleženci razdele v dve nasprotni si skupini.

III. Teoretični pouk.

(Theoretische Belehrungen.)

Prva pomoč v nezgodi (Unglücksfall) in ob ranitvi (Verwundung).

Zdravstveni momenti: zadržanje v velikem mrazu in vročini, škodljivost zauživanja slabe vode in veliko alkohola. Potreba o negovanju telesa, zlasti nog.

ZAUPNO PRI KRIŽU BO STALA DRUŽINA.

ANTON KOMLANEC.

Pisali so vojaki, mladeniči in možje, da imajo svoje »Šmarnice« v Judenburgu. Okrasili so si lasten oltar, molijo v domačem jeziku in pojo slovenske cerkvene pesmi.

Morda bo zanimalo, kdo jim je preskrbel, kdo jih je zbral okrog sebe, pravzaprav okrog Boga in Marije, kdo jih je vzpodbudil, naj le odpro srce in izlijeje v molitve in pesmi čuvstva, ki jih je nabralo ondí versko naziranje. Storil je to dijak Kristel Cuderman ter s tem pomogel, da se je oglasilo nepokvarjeno srce na slovenski način v nemškem Judenburgu, oglasilo v čast božjo in slavo Mariji.

Morda bi ne omenil tega, ker Kristel gotovo ne bo zadovoljen, da omenjam njegovo ime. Toda dan na dan slavijo junaštva naših in ostalih avstrijskih vojakov in jim pripenjajo na prsi hrabrostne svetinje. Naj se li pri tem pozabi na vir junaštva in najlepši njegov način? — Junaštvo, hrabrost je najznačilnejša lastnost moža, in nič ne laska mladeniču bolj, kakor da priznajo to potezo na njem. No, junaštvo je možno pokazati za najrazličnejše reči. Dopade sicer vselej. Še roparjunak imponira. In fanta, ki bere po vest, kar potegne, da bi šel med nje. Njegov nagon dá prednost hrabremu tolovaju pred sicer poštenim človekom z žensko malodušnostjo. Če že junaštvo ob nepoštenih prilikah vleče, kaj šele za pametne stvari. Pametno je junaštvo za cesarja, za rodni krov, za domovino, toda nikdar ni junaštvo

tako lepo in pametno, kakor kadar se kaže za priznavanje najvišjega Gospoda, pred katerim so malenkostni črvički vsi vladarji in poveljniki na zemlji. Zato to junaštvo najbolj pozdravljamo. Na junaku Davidu, ki je bil izboren vojak, pa tudi slaven poveljnik in vladar, pozabljamó na druge vrline, junaštvo in gorečnost njegovo pa za priznanje najvišjega Gospoda proslavljamo od roda do roda.

Ne rečem, da nimajo naši mladeniči tega junaštva, zlasti oni iz krščanskih organizacij so ga često v svetli luči pokazali, vendar pri mnogih se je tudi pripetilo, da so tvegali življenje za malenkostno reč, za čast najvišjega Vladarja pa niso tvegali niti svojega družabnega stališča.

Seveda so manj krivi v tem oziru preprosti mladeniči in možje, bolj pa tisti, ki se štejejo k izobraženejšim, kajti preprosti čakajo v vsem javnem življenju na neko vodstvo. Kadar ob njih prisotnosti drugi drugače govore, so tihi, nekateri žal prikimajo sramotno predrznežem, zlasti če so njihovi višji, in zatajé na ta način krščansko moralo ali celo še kaj več. Sramotno je in najcenjenejšega junaštva ni v njih. — Kajpada še vsa druga sramota je za izobražene, kadar si ne upajo pokazati z življenjem, da so katoliški kristjani. Kot katoličan se takih sramujem.

In kakor junaštvo poveljnikovo bolj slavimo kot preprostih vojakov, zato ker je večjega pomena, tako tudi

versko junaštvo izobraženih ljudi. En dijak, in glejte, postal je tovarišem pravi dušni voditelj.

Prijatelj njegov, ki ga je božja Previdnost dozdej pustila še na gimnaziji, mi je zaupal njegova pisma.

»Ko sem prihitel v pisarno, sem z velikim veseljem zagledal tvoje pismo,« piše temu, s katerim si deli srce. »Hvala zanj! Težko sem ga pričakoval. Radoveden si do skrajnosti, to sem spoznal iz pisma. Toda ničesar Ti nočem prikrivati, da spoznaš tem bolj razmere tukaj.«

Iz kakih tal raste to zanimivo versko podjetje? Iz zelo globokih tal ponižnosti. V pismu prijatelju nadaljuje: »Ker upaš, da Ti ustrežem in pojasnim, Ti povem, da si prav razumel. Tudi na stavek, v katerem se nahaja A in Ω , Ti potrdim z veseljem in z zavestjo, da sem prav zares ničla, ker, ko bi ne bilo Marije in vojakov pri vsem delu, bi ostal sam revež in siromak. Prosim Te, razumi me prav, ne znam se izraziti.«

In trud, ki ga je imel prestati? Med vrsticami je brati, da ni bil majhen. Junaka trud ne straši. Poslušajmo: »Pa Tvoja nadaljnja vprašanja? Žalibog, prav nobene zveze nimam s kakim duhovnikom, ki bi mi bil v teh silno važnih dneh vodnik in svetovalec; sam moram sklepati, sam odločevati in izvršiti. — Zadnje dni sem šele izvedel za imena gospodov duhovnikov.

Spoznal sem tudi že razmere v župnišču. Šel sem namreč h gospodu kaplanu s prošnjo, naj nam odstopijo za četrto ure pevsko sobo, da bi prej malo poskusili. Pa sem prejel tako nepovoljen odgovor, da rajši molčim o njem; ne tiče se nas, pač pa župnika, ki je že zelo star, betežen gospod. Tako si že sam lahko razložiš težave, ki jih imam. Tudi z mežnarjem se ne poznavam; pač pa je že marsikaka stvar izginila z oltarja, celo lučka.

Večkrat me obdaja misel, da bi vse popustil, pa se zopet streznem in zavem dolžnosti, ki sem si jo sam postavil, in hočem tudi naprej vztrajati v kljub vsem težavam. Res, da je marsikdaj zelo, zelo težko premagati vse ovire, ki se stavijo na pot, pa z Marijino pomočjo sem jih premagal.

Tudi mislim še podaljšati; ko kon-

čamo ljubki majnik, bom poskušal vpeljati češčenje božjega Srca. Krepča me misel, da bo Marija pomagala. Zato Te prosim, da mi pošlješ sliko presv. Srca za 1 K 20 vin., mislim namreč navadno. Vendar počakaj za enkrat, Ti bom čez par dni sporočil in poslal denar, ko izvem, ali sploh kaj okrase kip ali sliko, katere tukaj sploh ni nobene, kakor tudi kipa ne. Skušnje imamo sedaj na mojem stanovanju, ki sem ga po svoje uredil. Nocoj bomo tisto: »Marija, skoz življenje . . .«

Tudi jaz sem že naprosil fotografa, da bo napravil slike šmarničnega oltarja, in Ti obljubim, da Ti že dopošljem eno sliko, ako bo iz te moke kaj kruha.

Tako razvidiš moje boje; kljub temu, da nisem v ognju, jih imam vedno čez glavo. Silno potrebujem vodnika in učitelja, ki mi je dozdej Srce Jezusovo. Pa tudi vidnega bi želel, da bi se ga oklenil in mu povedal križe, ki so sicer v resnici prav sladki in jih z veseljem prenašam. Vojni kurat (g. Dimnik iz Šmartnega) pride začetkom vsakega meseca za dva dni sem. Potem veš, kako je v tem oziru oskrbljeno. — Še drugič kaj. Pozdrav po Mariji.«

Tako piše. Kdo naj bi obupaval ob takih zgledih. Ali ni spodobno, da gremo vriskaje na delo, ko rasto taki mladeniči-dijaki! Komu se bo zdelo, da je šmarnična pobožnost, kakor tudi kitenje in krašenje oltarja nekam prenežen opravke za osemnajstletnega mladeniča, zlasti če še pristavim začetek navedenega pisma z dne 16. maja 1916, da ga imate v vsej celoti pred očmi: »Dragi! Dve je že bilo, ko sem jo pobiral proti pisarni z največjo naglico. Tudi meni včasih zmanjka časa. Komaj sem použil borno menažo, sem že tekkel pod mesto na stanovanje, pograbil brž cvetlice, ki mi jih je poslala g. Pavla, in je ubral proti cerkvi. Tam sta me čakala dva tovariša, da bi mi pomagala, pa ju nisem bil nič preveč vesel, ker so te vojaške roke tako okorne, da sta še meni vse pokvarila. Prosil sem ju, naj samo gledata, kar sta rada storila, ko sta videla, da gre hitreje delo izpod rok,« vendar glede nežnosti je opomniti, da je že v naravnem življenju moški mladenič najbolj nežen, kadar mu je opraviti z bitjem, ki ga ljubi, n. pr. s svojo izvoljenko, ki

ji prinaša v znak naklonjenosti ljuba in nežna darila in darilca. Nežne dokaze ljubezni do Marije more umeti le, kdor ume življenje iz vere. Življenju iz vere so take posledice nadnaravne ljubezni tako naravne, kakor so naravne naravni ljubezni njene posledice. Pri komur je vera tako zrastle s srcem, kakor pri tem judenburškem rojaku našem, bi človek težje razumel drugačno razodetje duše. Seveda, katerim verske resnice le nekoliko šume po ušesih, ne da bi bile z njimi zrastle v en organizem, pri tistih kajpada ni pričakovati verskih izlivov.

Zanimivo je, kako se je moral naš junak Kristel boriti tudi z lastno naravo. V začetku n. pr. mu ni šlo, da bi mogel s kom, ki mu je bil soroden po veri in mislih, zaobčevati in dogovorno postopati. Pismo iz Judenburga z dne 21. maja 1916 slove: »Dragi! Dobil sem Tvojo lepo karto in naročilo« (evharistično družbico osnovati! Op. ur.), »ki ga bo precej težko izpolniti. Dvakrat sva se srečala in pozdravila. Več dozdam še nisem z njim občeval. To je pač zame najtežja naloga. Poznam tudi drugega dobrega fanta že dva meseca. Skupno pristopava k mizi Gospodovi ob nedeljah. Tudi sicer se vedno dobiva na istih mestih, vsak z eno knjigo, a ves čas nisva izpregovorila še nič, razen pozdravni »servus«, čeprav bi najraje k njemu skočil in ga objel. Pa si pomagaj!«

Uspehi. — Vpliv na drugorodne fante. — Skupno in pogostno sv. obhajilo. — Gospod kaplan v Judenburgu se učil slovenski.

Zadnje pismo, ki mi ga je izročil prijatelj Kristelnov, naj kar prepisem, da se ne porazgubi zanimiva vsebina: »Judenburg, 30. maja 1916. — Dragi! Hvala za bodrilne besede, ki si mi jih poslal; prav hvaležen sem Ti. Zakaj, sem Ti že zadnjič pisal.

Poročati Ti imam tudi mali uspeh, da sem pridobil mladega barona Rechbacha za se. Čeprav ne razume besedice slovenskega, vendar prihihi vselej k šmarnicam. »Ach, wie schön,« mi večkrat pravi. Po domu se mu toži, ker je doma užival vse udobnosti. Tukaj pa na kupu slame preživlja dneve. Posodil sem mu knjižico »Theophor«, katero sem dobil od g. Perneta.

Ravnal sem se po tvojem nasvetu. V soboto smo opravili sv. spoved in v

nedeljo zjutraj smo imeli skupno sv. obhajilo. Počasi bom vpeljal bolj pogostno sv. obhajilo, vsaj pri tistih, ki imajo dovolj časa. — Tvoje mlade prijateljce bi prav rad poznal, in ljubeč mora biti zjutraj pogled ob obhajilni mizi. Srečni, da so dobili tako zgledega vodnika. Glede gostilen in abstinence ne bom veliko opravil. Temelje je podrl g. vojni kurat sam, za kar pa jaz sam nisem posebno navdušen. Res, da še od Velikega petka nisem okusil opojne pijače, a v gostilni sem bil pa že večkrat. Ne čudi se. Želodec zahteva svoje. In ker mu drugje ne morem ustreči, mu tam, kjer mu morem. Pri vojaki se ne redimo preveč.

Za g. vojnega kurata sem se že večkrat obrnil na pristojna mesta, a vse zastonj. K izpovedi hodimo k tukajšnjemu domačemu kaplanu, ki se posebno zanima za slovenščino, in se je že toliko priučil, da se za silo lahko izpovedujemo.

Za rožnik sem zaenkrat določil rožni venec, litanije presv. Srca in posvetitev; potem nekako skupno molitev, tisto: »Obljubimo... čim bolj se... (odgovor vsi) tem rajši... Ako mi več kaj boljšega svetovati, prosim, sporoči.

Ravno danes sva fotografirala altar. Dovolj časa se je vleklo. Slučajno ga dobim na cesti in takoj sem se ga oprijel in toliko časa moledoval, da sem izprosil. Bomo videli, kaj bo. Kadar bo gotovo, ti že pošljem.

V vaš odsek evharistični se ne morem vmešavati, ker me loči stan; pač pa prosim, da spomniš g. dr. Kotnika na renovacijo Marijine družbe. Rad bi jo podpiral, ker sem še vedno in hočem tudi ostati njen otrok. — Pozdrav po Mariji! Kristel.«

* * *

Tak je torej po evharistiji prenovljen slovenski dijak, slovenski mladenič. Kdo ga je poznal, kdo se zmenil zanj, ko se je sestajal dan za dnem in spajal v eno telo in v eno dušo z Zveličarjem. Zdaj pa Bog po njem naravnost čudeže dela. Slovenski vojaki, kako žalostna poročila so prihajala o življenju iz Judenburga — verska zapuščenost, moralna propalost, narodna zaničevanost — zdaj pa so uživali vsi oni slovenski vojaki v Judenburgu, ki so zaznamovani z Jagnjetovim znamenjem, Marijin mesec in nadaljujejo v mesecu presv. Srca verski užitek in po-

leg nadnaravne hrane ima živež njihov estetični čut in celo njihov jezik uživa neko pravico javnosti in pri tem išče

mladenič iz tujerodnega plemstva pri njih utehe. Ali ni to jasna luč, ki sveti, kje je slovenska bodočnost?

PISMA ORLOV-VOJAKOV.

Duša slovenskega Orla.

Glejte pismo, v katerem je duša Orla — katoličana — Slovenca — vojaka — Avstrijca — mladeniča vzorov in močne volje, ki zna ljubiti, zna delati in si odreči, upati in umevati. Bog daj, da bi še živel, ko boste to pismo brali. Piše iz Volhinije 12. maja 1916 svojemu prijatelju, ki prosi, da mu vrnemo original tega pisma. Umevno. Saj je ta, ki mu piše France Klemenc iz Šmarce, pošteni, zavedni mladenič nekdanji najboljši telovadec Orla v Kamniku.

Preljubi Janko! — Snoči sem prejel tvoje pismo z dne 2. maja, katerega si pisal pod rodnim krovom. Preden nadalje pišem, te v imenu Kraljice majnika tisočkrat pristrčno pozdravim v najboljši nadi, da prejmeš to pisemce pri najboljšem zdravju. Prebiram zopet in še in še tvoje pisemce, potrdim ti vse, tudi jaz sem okusil eno isto, dobrote, veselje — pa tudi grenkosti dopusta, kateri je minul, kakor dim v zraku. — Misel — sedaj si doma pri svojih — na domači rodni zemlji itd., ali boš še kdaj? To vprašanje ti vreže rano v srce, morda še ali pa zadnjič, morda še, pa kdo zna, boš-li prišel zdrav, nepoškodovan?

Preden sem odhajal — predzadnji dan, pohitel sem tudi jaz k — studencu moči. Okrepčan, oživiljen, v najboljših nadah — vzel slovo, katerega ne zabim vojak —, a jokali sem — jokali smo vsi kot mali otroci, — vprašanje, ali še kdaj — to napravi — (dež). — Upam, da si srečno, brez vsake posledice preстал, enako vsi vaši, posebno mama, grenkost slovesa — da si zdrav prišel nazaj k bataljonu — na bojišče. — Jaz — drugače zdrav, a duša moja vedno bolj hrepeni po prostosti — po domu, po nepozabnih, neizmerno ljubečih me starših, kateri se mi smilijo ob misli, kaj vse jim je došlo. Fantpomočnik potrjen — vsi do 50. leta še enkrat na nabor — kdo bo letos kosil itd.

Kdaj bo vsega tega konec? Naveličal sem se vsega tega, o čemer ni mislil

nihče, da bo tako dolgo trpelo. — Tako ena stran moje duše. A če pomislim zopet — Bog me je v največjih nevarnostih ohranil nepoškodovanega — morda je blizu čas, ko se bomo vrnili kot zmagovalci domov, ko bode zavladal mir — morda si ravno tem potom služiš nebesa — si mislim: je že tako volja božja — če vse to premislim, mi nekaj pravi: vztrajaj, bodi mož — bodi junak do konca! — Ah, da bi imel prijatelja, s katerim bi vsaj mogel govoriti o vsem, kar čuti srce — kakor nekdanji midva. A ni mi dano — o pač, imam ga, že veš koga, kajne — Njega, ki je vsemogočen, pri Njem zajemam moč, katera me podpira — povsod, ah, kaj bi počel, ko —, ko bi ne znal — moliti. Ni nam tu sile. Pred sovražnikom imamo skoraj mir. V kratkem dobimo nove topove M. 14. Potem pa drugam, kdo zna kam, na katero stran. Naj pride, kar hoče — z božjo pomočjo, ljubi moj — bova prenesla — prestala vse — v tem in s tem se krepčajva v vseh položajih. — Končati moram. Drugič kaj več. Sprejmi nebrotj pozdravov! Enako sporoči vsem vašim. — Ostani mi zdrav —! Spominjaj se me v molitvi — jaz pa se bom tebe in vseh vaših — v nadi, da moja in tvoja molitev ne bo zastonj. Te še enkrat udano pozdravlja in v duhu poljublja — kot pravega prijatelja brez primere
udani Tvoji France.

Po pismu ob robih:

Knafelj je šel v bolnico. Enako Ušaj. Ukrmar I. in II. na dopust. Mohorčič prišel že nazaj.

Prosim te, da oprostiš, da te vprašam, kaj je bilo vzrok — nesrečne smrti Lojzke, katere se spominjam v molitvi?

Oj ti, Kraljica majnika,
katere prošnja vse velja,
oj sprosi nam od Jezusa,
da skoraj zlati mir nam da.

Ker malo streljamo, imamo dovolj drugega dela. Stavimo kritja iz cementsa, pota, visoke opazovalne postaje itd. podnevi in ponoči.

Prosim, odpiši mi kmalu, si-li srečno prišel nazaj. — Prosim, kje si pri deljen, kako službo imaš namreč. — Bog te živi! — »Mladost« me redno obiskuje. — Nazdar!

»Naša vojska iz viharja — prišla še brez slave ni ...« Živelava Avstrija! Abstinent sem še vedno!

Na svidenje!

Zlato srce.

Načelnik šentvitskega Orla br. Ant. Mrak, ki je ob Dnjestru dobil kroglo v desno roko, se nahaja že dolgo na Dunaju v bolnici in se je že udal v svojo usodo. Samo po Orlu se mu toži, samo po njem vzdihuje nemeneč se za bolečine in strašno nesrečo, ki ga je zadela. Piše:

Draga »Mladost«! Ne vem, če te to pismo najde, ali vseeno ti pišem, da dam duška svojim vročim srčnim čutilom. Pisal bi ti že bil, pa me je bilo sram grde pisave. Že deset mesecev je, odkar je priletela ona usodna krogla in od tedaj se moram pri pisanju vedno posluževati le leve roke. Toda vem, da mi tega ne boš štela v zlo, zakaj srce moje še zmerom gori za Orlo in za sveta njegova načela. Tu v tujini sedim na postelji, pestujem svojo ubogo, strto desnico in premišljam preteklost, ki je bila tako krasna. Štirje Orli smo tukaj iz ljubljanske okolice, pogosto se vsedemo skupaj in vzbujamo spomine na tiste srečne čase, ko smo hodili kot Orli v rdečih srajcah na izlete. Največkrat nam pride na misel zadnji izlet na Šmarno goro dne 7. maja 1914. Kako je bilo lepo takrat, tega ne pozabim nikoli! Še vidim v duhu vse drage brate, ki smo bili tisti dan poslednjič skupaj. Veseli in navdušeni za načela, ki si nam jih kazala ti, draga »Mladost«, tega nismo slutili. Nismo vedeli takrat, da bo marsikateri izmed nas v naslednjem letu, v cvetju svojih let, prelil svojo kri za vzore, ki nam jih je kazal Orel. Bridko mi je danes, ko se spominjam na to; toda ne samo zato, ker sem jih ljubil kot rodne brate, ampak tudi zato, ker si z njimi izgubila ti, draga »Mladost«, toliko zvestih prijateljev in Orel toliko navdušenih bratov. Toda, draga »Mladost«! Nekaj nas bo ostalo, ki se slednjič povrnemo domov. Obetam ti, da bomo potem z dvojno vnemo nadaljevali započeto delo! Glej, ti si nas vzgojila, bila si nam kakor ljubeča mati, ki si nam kazala svete vzore

in čednost poštenega fantovskega življenja. Ko smo šli v bojni grom, nesli smo seboj nauke materine in tvoje: Za Boga, za cesarja in domovino. Še danes se spominjam tvojih nauk in navodil, in nikdar se še nisem kesal, da sem se v raznih nevarnostih in slabih družbah ravnal po njih. Res, marsikateri izmed nas poslej ne bo več sposoben za telovadbo, ali zato bomo pa druge, mlajše navduševali in jim kazali vaje, ki smo jih mi delali, ko smo imeli še zdrave ude. Verjemi mi, draga »Mladost«: Vkljub nesreči, ki je zadela našo organizacijo in njene člane več ali manj, nismo izgubili veselja do Orla, ki nas je vzgojil. Saj se imamo samo Orlo zahvaliti, da smo sredi vojnega meteža in v tem velikomestnem življenju ostali taki kot smo bili takrat, ko smo odhajali z doma. Zato pa pozdravljena, moja »Mladost«! Kadar te zagledam v tujini, zdiš se mi kakor ljubeče materino oko, ki me kliče, ki me vabi nazaj domov, v vrste bratov Orlov... Oh, saj pridem, pridem, a bom — sam... Zjokal bi se, ko bi me ne tolažila misel, da se giblje doma naraščaj, naša bodočnost, ki čaka samo prilike in trenutka, ko se dvigne in nadomesti padec. »Mladost«! Ne ugasni, živi in užigaj v mladih srcih tisti ogenj, ki si ga znala užgati v nas!

Tvoj Tone.

Naši in nenaši.

Hujša kot smrt je propalost. Kakor se razveseli naš mladenič rojakov, tako ga razžalosti pravna sramota njihova. Iz Admonta je pisal 11. junija 1916 Avgust Hojan, vrli telovadec vrhniškega Orla:

Kmalu bo minul teden, kar sem v vojaški suknji. Imam se dosti dobro. Tukaj smo sami slovenski fantje po narodnosti, toda po značaju smo različni. Mnogo fantov je res naših, mnogo pa je žal popolnoma propalih.

Ko pridemo v fronto, kar mislim, da bo kmalu, se bomo vsi izpremenili. Bratski pozdrav! Nazdar!

Hojan.

Pripravljajmo se!

Prihaja čas, ko se bo reklo v verskem, narodnem, državnem oziru: ali — ali! Mi imamo načela. V njih luči preudarimo in čakajmo odločeni! Čas je zelo pomemben. V tem zmislu piše 12. junija 1916 iz dunajske bolnišnice Tine Fister:

Vaše pisanje sem sprejel iz veseljem. Razumem Vas. Čeprav bo število delavcev morda po vojni manjše, moramo pač ostali delati tem marljiveje. Zdi se mi sedanji čas podoben gotovi dobi devetega stoletja. Spominjam se

Rastislava, sv. Cirila in Metoda. Velja ali — ali. Jaz se že veselim, da pride zopet doba dela. V ostalem se počutim dobro. Sedaj sem prestavljen.

Mnogo pozdravov. Bratski nazdar!
Fister Tine.

PADLI ORLI-JUNAKI.

† Franc Vetrih.

Batuje-Selo. Dopisnica z bojnega polja nam je naznanila, da je Franc Vetrih iz Batuj dne 6. julija t. l. padel junaške smrti za dom in cesarja in bil istega dne na bojišču pokopan. Skoraj nismo mogli verovati tej žalostni novici, a žal da smo se morali s tužnim srcem vdati resnici. Franc Vetrih se je rodil v Batujah dne 12. julija 1892. Bil je blag mladenič, ki se je izučil mizarstva. V orlovskega odseku je bil od njegovega prvega začetka. Že l. 1909. se je udeleževal vseh orlovskih izletov in prireditiv. Tudi kot pevec in igralec je vedno nastopal na odru. Za vojaka je bil potrjen v maju l. 1915. Bojeval se je kot »planinec« na Rombonu, na Tirolskem in slednjič v Galiciji. Njegov prijatelj domačin in brat Orel je pisal: Franceta ni več; v hudem boju sva bila kakih 300 m narazen; zadel ga je krogla v glavo.

Dragi brat, mnogokrat smo bili skupaj, nikdar se nisi bal javno nastopiti, vedno si ostal trden v načelih do zadnjega zdihljeja, zdaj si prejel plačilo. Na svidenje nad zvezdami!

† Anton Cvet.

Dovolj žalosti je leglo na župnijo Škocijan pri Mokronogu ob tej vojni. Izgubila je tista dva, na katera je gledala kot na moža, ki vzameta na svoje rame skrbi novega, mladega, v krščanskem duhu rojenega življenja. Enega se je spomnila zadnja »Mladost«, drugega se današnja.

Dvajsetletni mladenič, kako da si moral umreti? Zlat cekin v sivem svišču, tako si se ti razlikoval od okolice in obračal nase njeno pozornost. Vendar tvoja razumnost te ni obvarovala, tvoja moška delavnost in odločnost tudi ne. Umel si besedo, umel osebo, umel pomen naprave. Orlovska, kmečka, delavska, verska organizacija je bila zate samoposebi umevna stvar. Oglašal si se v »Mladosti« z nasveti.

Kako to, ko ti je bilo vse umevno, da se nisi ubranil smrti? Drugi so se čudili tvoji bistroumnosti, ti pa kakor bi jo hotel pojasniti, si odvrnil nekoč: »Koder hodim, povsod premišljam.« Zakaj ne smemo biti več deležni tvojih misli?

Bil je Anton Cvet pred odhodom v vojake odsekov načelnik. Kot tretji je nastopil to čast. Vendar že pred je bil glavna oseba v odseku, čeprav je prošil, naj ga ne volijo v poglavitne služ-

Anton Cvet.

be, da bo že tako storil, kolikor bo mogel. Do njega je odsek gledal pri volitvi načelnika le na tehnično spretnost. On je bil prvi, pri katerem je telovadsko spretnost nadkriljevala pametna vnema in umnost. S to je dosegel tudi v telovadskem oziru uspehe pri sebi in pri drugih. Pod njim je v odseku narasla modra disciplina. Saj so njegovo razumno besedo vsi spoštovali. Zavedal se je svojih pravic, vendar je raje počil, kot se jezil. Kadar se mu ni zdelo umevno razvlačevati graje pred vsemi, je raje poklical dotičnega, da sta se na samem zgovorila.

Njegovo razumno obnašanje mu je veliko pomoglo do ugleda, ki ga je užival. Zlasti so ljubili fantje njegovo jasno in točno izražanje. Čeprav je med vrstniki največ koristnega nasvetoval in predlagal, mu vendar ne bo treba dajati odgovora zaradi nepotrebnih besedi. Ravno zato, ker je tako umeval

ločiti zrnje od plev, je moral hoditi zastopat odsek k okrožnim in zveznim sejam, da je potem doma poročal. Seveda dostikrat tudi zato, ker se drugi ni hotel žrtvovati. Prikupnega ga je delala pri vseh prilikah njegova nevsiljivost. Niti pri občevanju niti pri govorjenju ni bil nikdar vsiljiv, ampak kadar in kakor je bilo potreba. Ko je razvijal med svojimi nove nazore s svojo krajevno pobarvano izreko, ki se je lepo ujemala z naravo in resnico njegovega obnašanja, se je zdelo, da je to zanj podedovana stvar. V njegovi okolici nasprotno javno mnenje ni moglo uspeti.

Moške osebe, ki ugaja, si skoro ni mogoče misliti brez poguma in odločnosti. Pri naravno zdravih mladeničih se pogum javlja kot izraz spoznanja in navadno zelo naglo. Tako tudi dober mlad človek ne vpraša po vseh posledicah, po katerih bi vprašala starejša previdnost, ampak kar se mu v njegovi neskaljeni poštenosti tisti hip prav zdi, to naredi.

Nekoč je začel Cvet v družbi drugih dokaj večji in širji dedec zbadati in izzivati ter s psovki sramotiti njegovo versko in cerkveno prepričanje. Cvetovo zavračanje je uspelo le toliko, da je oni začel oblivati s sramotilkami tudi duhovne njegove domače župnije. Zdaj je bilo fantu zadosti. Zgrabil ga je in treščil ob tla, da se je zabavljaju kar kri pocedila iz ust. — Kajpada je romal naslednji dan surovi in nečisti dedec v sodnijo po pravico. Cvet je bil obsojen na par dni zopora. Toda obsojen je bil tudi tožitelj. Sodnik jima prigovarja, naj odpustita eden drugemu. Vpraša Cvet, ali odpusti onemu kazni. Mladenič odvrne: »Prav rad.« Pride vrsta na nasprotnika, ki naj bi isto storil, pa se je nekaj obotavljal. Preden izusti, poseže hitro vmes obsojeni Tone in pravi: »Ne maram, da bi mi odpuščal ta, dokler misli ostati tak, kot je zdaj.« In prestopi zapor.

Njegovi srednji postavi in nekoliko bledemu licu bi ne prisojal, da skriva v sebi s hitro odločnostjo tudi telesno moč. — Opomniti je, da je sodeloval tudi pri orlovski godbi. In ta je enkrat ogrozila njegovo in njegovih tovarišev čast. Prišlo je pa tako. Orlovsko godbo je vežbal, ker si spočetka ni mogla drugače pomagati, star muzikant. Ta pa je ljubil poleg godbe z ravnotako veliko

vnemo — pijačo. To slabost njegovo so dobro poznali nasprotniki. Zato mu obljubijo sijajno nagrado, 70 kron, in pijačo seveda pod pogojem, da pride z godci kar tisti popoldan v določeno gostilno. Misel na pijačo in denar je zmagala. Zapove: »Fantje, danes gremo sem in sem!« Godci se po kratkem ugovarjanju udado, meneč, da jih disciplina veže. Veljalo je namreč načelo: najprej ubogati, potem šele se pritožiti pri seji. Prestopijo torej prag gostilne, bilo je v nedeljo proti mraku; toda namesto nagrade jih sprejme trop nasprotnikov. Se razume, da ne ravno z ljubeznivimi priimki in zasmehovanjem. Razočaranim godcem seveda ni kazalo drugega kot po par jeznih pogledih, ki so jih poslali pijačoljubnemu učitelju, sramotno oditi. Toda ni ostalo samo pri tem. Par godcev, ki slučajno še niso bili sprejeti med Orle, je hotelo vplivati pomirjevalno. No, za odgovor so bile bunke in brce. Cvet, ki mu je bil položaj takoj jasen, se je prvi obrnil in šel. Vseeno ga je vzel na muho najhujši, dolg, star nasprotnik, za celo glavo višji od njega. Cvet malo pobeži, kot bi se bal, toda ko sta bila toliko od gostilne, da napadalcu niso mogli pristaši na pomoč, se Cvet obrne in kakor bi iz oblakov padel, obleži dolgi mož na tleh brez zavesti.

Zdaj je bilo škodoželjnim nasprotnikom veselje skaženo. Bledi so kričali: »Mrtev je! Mrtev je!« V sosednji hiši so se poskrili ljudje, da bi ne bilo treba iti pričat. No, ko so pristaši na videz mrtvega zvezli k bližnjemu potoku in ga močili, se je srečno prebudil v življenje.

Ta dogodek, kakor je žalosten, vendar pojasni Cvetovo naravo, s katero se ni bilo varno šaliti. Odsek je sicer strogo sodil. Nesprejeti kandidati so morali izostati z zapeljivim učiteljem vred. Cvet je dobil ukor. Ne sicer zato, ker je pokazal svojo bojevitost. Tozadevno je razsodil pravni čut njegovih tovarišev, da ni mogel ravnati drugače in da je s svojim hitrim in odločnim nastopom opral celo soudeležence vsaj nekoliko sramote. Sicer bi ne zginil škodoželjni posmeh zlepa iz sovražnih vrst; ampak graja ga je zadela zato, ker se to pot ni upr učitelju godbe.

Cvet ni zameril, da je bil enkrat tudi on grajan. Saj je čutil, da je treba svarilnega zgleda za bodoče. Zato je ravno on posebno delal na to, da je

imela poslej godba strožjo disciplino kot ostali telovadci, in dasi je bil odsek ponosen na godbo, je vendar trdil Tone, da se je na godce najmanj zanešti. Odkar pa je bil odsek izročen njegovemu vodstvu, je previdno pazil, da se ni izpozabil kdo izmed tovarišev. Pod njegovim vodstvom je bil odsek v varnih rokah.

Saj je takorekoč slonel na njegovi požrtvovalnosti, trajni vnemi in žilavosti. Celo uro daleč je hodil k vajam, telovadnim, godbenim, pevskim, igralnim ob vsakem vremenu. Poleg tega je bilo treba hoditi k okrožnim sejam pozimi in poleti. Marsikomu se utrujenemu ni ljubilo. Cvet je zasedel konja in jezdil štiri ure daleč v Sv. Križ, Cerklje, Leskovec, da Št. Jerneja, ki bliže leži, ne omenjam. Tako je moglo okrožno delo redno in enotno naprej, ker tak mladenič odvaga dve pesti nemarnih.

Vendar njegovo delo se ni omejilo samo na društvo in izpopolnitev Orla. Pomagal je širiti krščanske časopise, zlasti »Domoljuba«. Kmečko zvezo in njeno potrebo ter nujo, da se kmečki gospodarji posvetujejo med seboj, je veliko bolj umeval kot gospodarji sami. On je bil eden izmed tistih redkih, ki je izprevideval, da ne bo nikdar zaslovela veljava kmečkega stanu, če se bodo kmetje sami sebe sramovali in kazali z nošnjo, govorico in posnemanjem manir, da mestno bolj cenijo kot svoje. Zato je bil za Kobalom, okrožnim predsednikom v sosednji dekaniji drugi, ki se je začel podpisovati stanovsko-vestno »kmečki fant« namesto posestnikov sin.

Za zmago katoliških načel zlasti v političnem življenju je bil tako vnet, da je sam opozarjal dušnega pastirja, česa bi bilo še treba. Ob volivni borbi je plezal zvečer na strme Rogačice podpisovat glasovnice, potem ko je cel dan trdo delal in kopal v vinogradu. On je eden tistih dokazov, da se izobraževalnih in političnih uspehov med našim narodom držijo znojne kaplje in žrtev. Ob mraku, ko se marsikdo truden zlekne, njega nadurna kozja strmina ni strašila. Pri tem so ga pozdravljali strelji iz revolverja.

Malokdo mestnih more umeti, kaj se to pravi: zvečer dušni napor, z jutranjim svitom telesno delo. Njemu izobrazba ni ležala pred nosom. Večer za večerom eno uro daleč in potem nazaj

v Gornje Dole, kakor se zove njegova rojstna vas.

Najbrž bi se ne izpopolnjeval od dneva do dneva, ko bi ne bilo v njem izrazite zavesti, da služi Bogu, kdor dela prav. Toda Cvetova pobožnost ni bila tista, ki drži glavo na stran, tudi ne tista, ki hoče z vzdihli samo sebe dokazati, tudi ne tista, ki zaobrača oči, njemu je bilo tako jasno, da je treba dati Bogu, kar je božjega, in da mora človeško življenje biti Stvarniku ne v sramoto, ampak v čast, kakor je bilo drugim jasno, da je treba vsak dan jesti.

V Gornjih Dolih imajo vpeljana pobožnost sv. križevega pota. Ob lepem vremenu na prostem. On je molil redno naprej. Saj ni znal nobeden drugi tako samoposebi umevno in naravno izgovarjati.

Vsa njegova narava je bila v soglasju; ves njegov nastop in izraz na resnici osnovan.

Neomadeževan po srcu in življenju, dasi je živel sredi pravno precej skvarjenega Škocijana, kjer niti v treznostnem niti v oziru 6. zapovedi in še v marsičem ni bilo tako kot bi bilo želeli. Grehi njegove župnije mu niso bili neznani, toda do njegove trezne, jasne osebe niso mogli. Ginili so celo pri ljudeh njegovega obližja.

Varoval je ne samo sebe, ampak tudi druge. Dasi je imel krepostno sestro, ni pustil same niti na božjo pot. Če ni šel sam, je morala mati z njo. — Njegova krepost je bila s trudom priborjena. V domači hiši ni imel preveč postlano. Dasi je čakalo nanj obširno posestvo, je vendar moral za nekaj časa v rudnik v Trbovlje. V tistem kratkem času, kar je bil tam, so vsi fantje na njegovem stanovanju k Orlom pristopili. Toliko prepričevalnost je imel njegov agitatorični talent. In vendar je govoril tako enostavno, da je celo njegova izreka bila krajevno po-barvana.

Na posestvu, ki bi ga imel prevzeti takoj po dosluženih vojaških letih, stoji tudi kovačnica in mlin. Poleg tega je čakalo nanj celo istotako veliko posestvo na bližnjem Jelendolu oziroma Otresku, ki mu ga je zapustil stric, ki je umrl samec, in ki ga je opravljala zanj stara istotako samsko živeča teta. — Tako je imel postati eden največjih posestnikov v župniji in to ravno v središču. Vse je zrlo v njem bodočega moža, ki bo vodil s svojo roko on-

dotno javno življenje. Namesto njega gospodari v fari in rojstni hiši žalost. Bil pa je edini sin.

Zdaj ne bo hodil več na kurze v Ljubljano. Tudi ne bo več slišati njegovih izrazitih besed in podučnih šal.

Ko je škocijanski Orel duševno dozoreval, so zahrepeneli nekateri fantje biti zbrani včasih na tihem z Bogom v verski Marijini družbi. Cvet je bil prvi, ki se je vpisal.

Prišla je jesen 1913, čas njegovega odhoda k vojakom. Odsek je žaloval. On pa je prosil za sprejem, da bi mo-

gel vzeti sabo Marijino svetinjo. Vodnik se je obotavljal, ker še ni potekla kandidatna doba. Vendar je ustregel. Zjutraj je bil sprejet, popoldne pa je bilo slovo. Na odru prizor, ki ga je priredil dr. Krek po narodni pesmi »Nocoj je en lep večer . . .« Mladenič, ki se ločuje od matere in odhaja na vojsko, je bil Cvet. Marijo je zastopala na odru njegova sestra. Takrat nismo slutili, da bo čez leto dni resnica in da ga v Premišlu v Galiciji povabi Marija umirajočega: »Fantič le gor vstan, greva za Jezusom!« Anton Komlanec.

DOPISI.

Cerklje pri Krški vasl. — K vojakom je vpoklican načelnik našega orlovskega odseka jurist Anton Marinček.

Škocijan pri Mokronogu. — V Premišlu v Galiciji je umrl v vojaški bolnišnici načelnik našega odseka Anton Cvet. Bil je načelnik naših misli in naših vrst. Vzoren in odločen.

Nikdar ni pozabil, kaj je in kaj zastopa. — Padel je tudi član našega Orla telovadec Franc Blažon, podpora matere vdove. — »Mladost« jima prinaša par spominov.

Vrhnika. — V našem društvenem domu so vojaki. Čakamo boljših časov.

DROBIŽ.

Mladeniška vojaška predpriprava v Turčiji. — Začasno mladeniško brambno postavo je razglasila Turčija dne 14. aprila 1916.

Postava določa: Mladeniška bramba se ustanovi. Podrejena je vojnemu ministertvu. Sestoji iz dveh delov: mlajših in starejših. V razred mlajših pridejo mladeniči od 12—17. leta, v razred starejših nad 17 letni. Vezani so do vstopa v armado.

Organizirajo to mladeniško brambo zborna poveljstva oziroma predsedniki nabornih komisij. Pomagajo jim tudi civilni uradniki.

Izobrazijo razred starejših učitelji ali tudi druge spsobsne osebe, ki jih določijo krajevne oblasti; razred mlajših častniki in podčastniki.

Izvežbani mladi brambovci imajo na podlagi izpričevala prednosti: 1. da si smejo sami izbrati, kje v armadi bodo služili, 2. so izvzeti od službe v vročih pokrajinah, razen če bi sami prosili, 3. so v slučaju sposobnosti 4 mesece prej povišani za korporale, 4. se vpišejo na prednostno polo, ako so se izkazali kot dobri vodniki, kar jim pomore do službe v vojnem ministertvu, zbornem in divizijskem štabu ali naborni pisarni, 5. nekaznovani dobe vsako leto po manevrih poltretji mesec dopusta.

Mladenščice, ki so obvezani k mladeniški brambi, pa se je ne udeležijo, priženo krajevne oblasti k vaju siloma.

Za versko zedinjenje Slovanov. — Naša nesreča je razkol. Že v časnem oziru je toliko neizmerno hudega iz tega, kakor n. pr., da si v svetovni vojni stojimo nasproti. »Bogoljub«

prinaša v zadnji številki (št. 8, 1916) »molitev v čast Materi božji za zedinjenje«, ki jo je zložil kardinal Parocchi in Leon XIII. 1. februarja 1896 obdaril s 300 dnevnimi odpustki. V njej stojijo tudi besede k Mariji:

»Bodi tvoja slava, o Devica, da boš, kakor si z zemlje uničila vsa krivoverstva, poravnala tudi razkole in vsej zemlji prinesla sveti mir. Po istem Kristusu Gospodu našem. Amen.«

KNJIŽEVNOST.

Slovenske vojne in vojaške pesmi. — V nemščini jih je izdal dr. Rud. pl. Andrejka pod naslovom »Slovenische Kriegs- und Soldatenlieder«. Ljubljana (Katoliška bukvarna) 1916. — Že lepa oblika knjige prijetno iznenadi. Pesmi, ki jih pl. Andrejka poda nemškemu občinstvu, so deloma umetne deloma narodne. Izmed pesnikov so zastopani: Vodnik, Prešeren, Koseski, Gregorčič, Aškerc, Jenko, Vojanov. — Gregorčičevih je šest. Med njimi sedaj slavna Soči.

Knjigo krasi 17 slik, vse od slovenskih umetnikov. Sedem s barvami izvršenih. Ob preroški Gregorčičevi pesmi Soči sta naslika, zročna na bitko, pesnik Gregorčič, ki je opeval in objavil l. 1879 opis bodoče grozne soške bitke, in poveljnik Borojevič, ki izvršuje strahotno prerokbo. Rojaku dr. pl. Andrejki, članu cesarjeve telesne straže, smemo biti hvaležni za skrb, s katero skrbi za naš ugled v inozemstvu.

A. K.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani

Izšla je časa primerna knjiga

Premišljevanja o božjem Srcu Jezusovem.

Spisal P. Mariofil Holeček, frančiškan. Cena K 1:20 za broširan, K 2:— za vezan izvod. Po pošti 20 vinarjev več.

Katoliški narodi vesoljnega sveta se oklepajo vedno tesneje božjega Srca Jezusovega. Tudi Slovenci smo se božjemu Srcu že pred leti posvetili; to posvetitev smo že mnogokrat obnovili; na posebno slovesen način se je pa zgodilo to letos, ko nam je prinesla vojska toliko žalosti in trpljenja in smo še močnejše začutili potrebo, da nam odpre to Srce neusahljive zaklade svoje ljubezni in svojih dobrot.

Ker smo se pa z večkratno posvetitvijo tako približali božjemu Srcu, je potrebno, da to Srce tudi natančneje in jasneje spoznamo, da prodremo nekoliko v neizmerne skrivnosti in milosti, ki jih Zveličarjevo Srce za nas hrani in nas želi z njimi obogatiti. — Četudi bi vse knjige na svetu ne mogle vredno popisati vseh zakladov, ki jih hrani božje Srce, bo vendar ta lepa knjiga zelo razveselila vsakega častivca in dvignila med vernimi Slovenci česčenje in otroško zaupanje do božjega Srca.

Kdor se bo utopil v ta pristrčna premišljevanja, bo našel v njih neusahljiv vir tolažbe in utehe, četudi so ga v sedanjih viharnih časih objeli morda dnevi bridke žalosti in tuge. Čim globokejša rana ti je zasekalo življenje, tem več utehe ti bodo nudila ta premišljevanja.

Ta dragocena knjiga naj se torej širi ter prinese mir in tolažbo v vse slovenske domove. Dobi se v Katoliški Bukvarni in vseh frančiškanskih samostanih.

Lavretanske litanije

Mater božje za mešani zbor, oziroma eno-, dvo-, ali triglasni zbor zložil Franc Ferjančič. Cena 30 vinarjev.

Te litanije, ki so ravnokar izšle, bodo dobro došle našim pevskim zborom. Z njimi pa ne bo ustrezno samo pevovodjem in pevcem, temveč tudi občinstvu, ker se bodo litanije po svojem ustroju in značaju povsod hitro udomačile. Meseca majnika in za vse Marijine praznike bodo prav dobro došle. Dobe se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Varčna kuharica.

Zbirka navodil za pripravo okusnih in tečnih jedil s skromnimi sredstvi. Za slabe in dobre čase sestavila v vojnem letu 1915. M. R. Založila Katoliška Bukvarna. Cena K 1:20, v platno vezana K 1:80, po pošti 20 vin. več.

Knjiga ne bo služila samo ob času draginje, temveč bo tudi ob dobrih časih pot do blagostanja. Njene posebne vrline so označene v predgovoru, katerega naj pazno prečita vsaka gospodinja. Knjiga se ogiblje potrate in vpošteva povsod varčnost ter uči, kako si pomaga gospodinja s sredstvi, katera so vedno in povsod dobiti. Vsa navodila so pa večkrat preizkušena; sprejela so se samo jedila, ki se tudi glede okusa lahko postavijo na vsako imenitno mizo. — Zelo pregledno kazalo ob koncu knjige ti tudi pomaga takoj rešiti vprašanje, kaj boš danes ali jutri kuhala. S to knjigo v roki boš namreč znala postaviti na mizo tudi eno in isto živilo v najrazličnejših oblikah in si boš znala vedno pomagati z malimi sredstvi, da ne prideš nikdar v zadrego. Knjiga bo mnogo pripomogla k blagostanju slovenskega naroda.